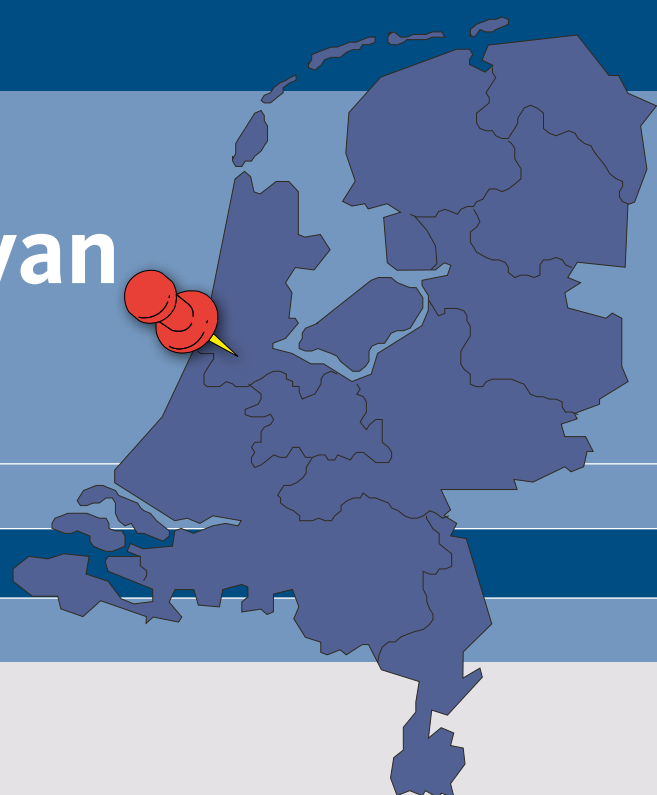

Ergonomiekaart van Nederland

Door Tim Bosch

Interview met prof.dr Peter Vink

Wie is Peter Vink?

Ik ben Peter Vink, Principal Scientist bij TNO en hoogle-
raar Industrieel Ontwerpen bij de TU-Delft. Ik ben
getrouwd en trotse vader van drie 'eigenwijze' zonen.

Waar in en waar ben je afgestudeerd?

Ik heb aan de VU Bewegingswetenschappen gestudeerd
en deze studie in 1983 afgerond met als afstudeerrichting
Functionele Anatomie. In 1989 ben ik gepromoveerd aan
de Medische Faculteit van de Rijksuniversiteit Leiden op
onderzoek naar de 'Functions of the lumbar back mus-
cles'.

Hoe zag je loopbaan er verder uit?

Na mijn master werkte ik parttime (20 uur per week) als
docent antropobiologie (biologie van de mens) bij de
Haagse Hogeschool en parttime (20 uur per week) bij de
Rijksuniversiteit Leiden. Toen heb ik een periode als
beleidsmedewerker bij Arbowo gewerkt en sindsdien bij
TNO, waar ik al 23 jaar werk in diverse functies, variërend
van senior projectleider tot afdelingshoofd en nu dus als
Principal Scientist. Een Principal Scientist bepaalt mede
de kenniskoers van een organisatie. In het geval van TNO
is het Kruyt Genootschap met ca. 20 Principal Scientists
de belangrijkste denktank van de raad van bestuur. Naast
mijn werk bij TNO ben ik vanaf 1995 ruim vijf jaar voorzit-
ter van de NVvE geweest.

Wat versta je onder 'ergonomie'?

Ergonomie is het aanpassen van de omgeving aan de
mens, zodat die met plezier, comfortabel én productief
kan functioneren. Ik vind de definitie van de IEA¹ mooi,
omdat de 'systems approach' erin staat. Het gaat niet
alleen om die ene mens, maar het totale systeem moet

goed functioneren (efficiënt, gezond en goed voor het
milieu). Ik vind dat een ergonomist zich met name moet
richten op de effecten op bedrijfsniveau en waar mogelijk
op het bedrijf en op zijn omgeving en vooral niet moet
blijven hangen op microniveau.

*Jouw leerstoel is die van de participatieve ergonomie, maar
je staat ook bekend als de 'comfort-professor'. Wat is eigen-
lijk jouw definitie van comfort en hoe belangrijk is comfort
voor jou persoonlijk?*

We moeten de definitie van comfort niet te ingewikkeld
maken. De kern van comfort is wat mij betreft je lekker
voelen en bovendien is comfort meer dan de afwezigheid
van discomfort. Comfortabele producten zijn ook voor
mij persoonlijk belangrijk. Ik heb bijvoorbeeld een hekel
aan apparaten en ICT-systemen die ingewikkeld zijn
gemaakt en stoelen die niet zitten. Als ik moet vliegen
zoek ik altijd lang naar de mogelijkheid een goedkope,
comfortabele stoel te hebben tijdens de vlucht. Dit lukt
ook redelijk goed. Via mijn voorzitterschap van de Crystal
Cabine Award, een jaarlijkse prijs voor innovaties in vlieg-
tuiginterieur, ben ik goed op de hoogte van de laatste
innovaties in de vliegtuigwereld. Daarnaast biedt een
website als bijvoorbeeld Seatguru.com veel informatie en
lukt het mij meestal om een goede afweging te maken
tussen onder andere het stoeltype, de pitch (beenruimte),
het type vliegtuig en uiteraard de prijs.

¹ The following definitions of Ergonomics have been approved by
the council of the IEA in 2000. Ergonomics (or human factors) is the
scientific discipline concerned with the understanding of the interac-
tions among humans and other elements of a system, and the profes-
sion that applies theoretical principles, data and methods to design in
order to optimize human well-being and overall system (bron: www.
iea.cc).

'Het gaat niet alleen om die ene mens, maar het totale systeem moet goed functioneren'

Je zit sinds kort in de stuurgroep van Slim Werken, Slim Reizen van de B50. Kun je uitleggen wat dit inhoudt? Hoe (en hoe slim) werk en reis je zelf?

Het initiatief 'slimwerkenslimreizen' (www.slimwerkenreizen.nl) is door minister Schultz van Haegen van Infrastructuur en Milieu en de vijftig beeldbepalende bedrijven (o.a. ABN-AMRO, Rabobank, Philips, KLM en de ANWB) opgericht. De vijftig beeldbepalende bedrijven gezamenlijk worden de B50 genoemd. De stuurgroep stimuleert initiatieven om slim te reizen en te werken om zo de filedruk te verminderen en de CO₂-uitstoot te verlagen. Thuis en onderweg werken horen daar bijvoorbeeld bij. Een van de initiatieven is zorgen voor werkplekken bij alle B50-leden die vrij toegankelijk zijn voor alle B50-medewerkers, zodat je tussendoor daar ook kan werken en minder hoeft te reizen. Maar ook 'Het Nieuwe Werken'

wordt gestimuleerd. Een overzicht van effecten op reistijd, en CO₂-uitstoot van thuiswerken of afspraken dichterbij maken wordt onderzocht. Een ander leuk initiatief is het stimuleren van het gebruik van de fiets in woonwerkverkeer, door de mogelijkheden om naar de trein te fietsen te vereenvoudigen. Ik neem zelf ook vaak de fiets en werk één dag per week thuis. Ik fiets zeven kilometer naar het station, neem de trein en loop dan naar TNO of fiets naar de TU Delft. In Delft heb ik op het station een oude fiets staan, omdat de TU iets verder van het station ligt.

Tegenwoordig is iedereen qua werk niet meer afhankelijk van een vaste werkplek en kiezen we een werkplek die het beste aansluit bij onze taak. Hierdoor hebben we keuze uit een enorme verscheidenheid van werkplekken, bijvoorbeeld thuis, in de trein, auto, het café, of op kantoor, in de concentratieruimten, loungewerkplekken en projectenkamers. Wat is jouw favoriete werkplek, hoe ziet deze er uit en waar baseer je jouw keuze op?

Dat 'iedereen' valt wel mee, uit de laatste enquête van TNO (NEA, 2012) bleek 16,1 % van de medewerkers telewerker te zijn. Dus werken volgens 'Het Nieuwe Werken' is nog lang geen meerderheid in Nederland. Bij TNO heb ik het grootste deel van mijn loopbaan op een flexwerkplek gewerkt. Ik keek per halve dag waar ik ging zitten. Bij de TU Delft werk ik op een gedeelde werkplek. Ik deel mijn kamer met drie hoogleraren, die allen op een andere dag daar zitten. Nu heb ik sinds 1 maart bij TNO voor het eerst een eigen kamer, maar ik merk wel dat ik daardoor veel nieuwtjes mis. Mijn favoriete werkplek voor het reviewen van papers is de ICE, Thalys of een lange vlucht in de business class. Geen verstoringen van telefoon, sms en e-mail, behalve voor een hapje of drankje. Ik probeer

zo veel mogelijk mijn werkplek af te stemmen op mijn activiteiten. Voor e-mailen en het uitwisselen van ideeën met collega's is de flexplek ideaal. Voor het uitvoeren van analyses of het schrijven van artikelen of offertes werk ik het liefste op een concentratiewerkplek of thuis en voor bilateraal overleg (bilateraal in het geval van gevoelige informatie) een afgesloten tweepersoonskamer. Voor het uitwisselen van gedachten en kennismaken kies ik het liefste een lounge-omgeving.

Een brainstorm kun je geweldig stimuleren door de juiste ruimte te kiezen. Ik heb in Nederland twee favoriete brainstormlocaties. In Utrecht heeft Rijkswaterstaat het LEF future center. Aan de hand van onder andere projecties, meubilair, kleur en geluid worden ruimtes aangepast aan het type meeting. Een mooi voorbeeld is de Energizer waarbij een stadion wordt geprojecteerd inclusief het enthousiasme en geluid van de supporters! Een andere inspirerende locatie is de Belastingdienst in Breda. Ze hebben daar het Future Center De Werf, waarbij ze niet de ruimte aanpassen aan het overleg, maar voor diverse soorten overleg een andere ruimte hebben. Overigens blijkt uit onderzoek dat een voorzitter of facilitator nog steeds belangrijker is voor een succesvolle meeting dan de ruimte waarin die plaatsvindt.

Wat zou je graag nog willen bereiken in de ergonomie?

Mijn droom is dat iedereen de perfecte omgeving om zich heen heeft om met plezier, comfortabel en productief te werken. Mijn droomproject is een studiekantoor, waar met sensoren continu metingen worden gedaan en door feedback naar gebruikers steeds naar het optimum tussen plezier en productiviteit wordt gezocht. Analoog hieraan zou ik graag nog eens een mock-up van een vliegtuig- of treininterieur willen ontwikkelen waarvan allerlei eigenschappen gevarieerd kunnen worden, zodat een optimum tussen ruimte/gewicht aan de ene zijde en plezier en functionaliteit aan de andere zijde wordt vastgesteld.

In deze dromen zie ik een nauwe band tussen kennis (meerdere universiteiten en kennisinstituten) en markt (meerdere bedrijven zijn betrokken). Bovendien is het gebruik van virtuele omgevingen, fysieke mock-ups en game-omgevingen onmisbaar. Het is zo gaaf om hiermee te spelen als onderzoeker.

Een andere droom is het geven van lezingen, maar die droom wordt regelmatig vervuld. Recent heb ik nog een groep bedrijven verteld over 'Het Nieuwe Werken'. Wat hierbij opvalt, is dat bedrijven aangeven dat niet alleen kenniswerkers hiermee te maken krijgen, maar dat in de toekomst ook andere bedrijven, denk aan productiebedrijven, hiermee aan de slag moeten om attractief te blijven richting de arbeidsmarkt.

Wat mis je in het huidige ergonomische onderzoek of de adviespraktijk?

Het groter denken (hele systeem), het aansluiten bij de trend dat emoties belangrijker worden en de positieve aanpak zijn drie belangrijke zaken die ik mis in de ergonomie. De grote bedrijven zijn beperkt aangehaakt bij ergonomie en dat is ook omdat de ergonomen daar weinig contacten hebben op hoog niveau. Zoals ik eerder aangaf, vind ik dat ergonomen vaak werken op een microniveau. Het systeemdenken met daarin een sterke focus op productiviteit, uiteraard zonder gezondheid uit het oog te verliezen, is essentieel om echt impact te hebben en mensen te mobiliseren. Wat betreft emotie: emotional design neemt een vlucht, in interieurs is het steeds belangrijker om te weten welke emotie(s) een omgeving bij de mensen teweeg brengt. Op de TU Delft wordt veel onderzoek naar effecten van emotie gedaan, maar ook in Japan en Korea is dit een belangrijk onderwerp. Als laatste maar zeker niet minst belangrijke: je moet feestjes vieren wanneer successen bereikt zijn. En dan niet alleen het feest aan het eind, maar ook wanneer bijvoorbeeld de tussentijdse respons op een vragenlijst erg groot is. Professor Imada heeft dit overigens al eens onderzocht; het tussentijds vieren van successen bleek tot een beter eindresultaat te leiden en de continuïteit van projecten te vergroten.

Wat is je grootste ErgeRnomie?

De Ryanair-vliegtuigstoel, maar ik stoor me ook vaak aan een onhandige verpakking en aan Microsoft, die bijvoorbeeld steeds vraagt 'weet u zeker dat u wilt ...?' Ja, dat weet ik zeker, ik heb immers de toets daartoe ingedrukt. Overigens is dit niet alleen het geval bij Microsoft. Er zijn tal van ICT-systemen waarbij de ontwerper nog steeds niet weet wat een gebruiker wil.

Wat is jouw reactie op de stelling van Kees Peereboom: 'Vanaf nu is het verboden voor ergonomen in de praktijk om rapporten te schrijven, je mag alleen oplossingen leveren (een product, een werkplek, een instrument, een advies, een training, et cetera).'

Voor klanten is dat een prima plan, voor de kennisuitwisseling zijn rapporten en meer nog wetenschappelijke artikelen onmisbaar, dus wellicht: ergonomen mogen alleen oplossingen leveren én een wetenschappelijk artikel om hun kennis en ervaringen te delen met anderen.

Wat is jouw stelling?

Zoals ik al eerder aangaf vind ik dat we verschillende ruimtes moeten hebben voor overleg. Facilitair managers zullen het waarschijnlijk niet met mij eens zijn, maar mijn stelling is: Vergaderen moet vanaf nu in een 'activity based meeting space'.